

שְׁלָהֶם - מים שהשרו בהם שמרי ענבים או חרצנים וזגים ויש בהם טעם יין, **קְלָפֵי רִמּוֹן וְהַיֵּץ שְׁלֹו** - הפרח שבראשו, **קְלָפֵי אָגוּזִים, וְהַגְרֵעִינִים** - **אֲסוּרִים בְּעֶרְלָה** שנאמר (ויקרא יט, כג): "וְעֶרְלָתָם עֶרְלָתוֹ אֶת פְּרִיו" - לרבות את הטפל לפריו, ו**בְּאֲשֶׁרָה** שנאמר (דברים ג, יח): "וְלֹא יִדְבַק בְּיָדְךָ מְאוּמָה", ו**בְּנֵזִיר** שנאמר (במדבר ו, ד): "מִחֶרְצָנִים וְעַד זָג", ו**מִתְרִין בְּרַבְעֵי** שנטע רבעי אינו אסור בהנאה, אלא נאכל לבעלים בירושלים כמעשר שני, ואין מתקדש בקדושת מעשר שני ורבעי אלא דבר הראוי לאכילה.

וְהַנּוֹבְלוֹת - פירות שנשרו מן האילן קודם גמר בישולם, **בְּכֶלֶן** בערלה, רבעי, אשרה ונזיר - **אֲסוּרוֹת** שהנובלות הן פרי לכל דבר:

משנה ט

רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: נוֹטְעִין יְחוּר - ענף **שֶׁל עֶרְלָה** שעץ הערלה מותר בהנאה, **וְאֵין נוֹטְעִין אָגוּז שֶׁל עֶרְלָה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא פְּרִי** ואסור בהנאה. **וְאֵין מְרַבֵּינִין** את האילן **בְּכַפְנִיּוֹת** - ענף שיש בו תמרים בעודן סמדר, אם הוא **שֶׁל עֶרְלָה** שחוששים שמא יבוא לאכול מהכפניות:

פרק שני

דיני תערובות

משנה א

הַתְּרוּמָה וְתְרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁל דְּמַאי וכל שכן תרומת מעשר של ודאי, **הַחֲלָה** שמפרישים מהעיסה, **וְהַבְּפוּרִים** - **עוֹלִים בְּאֶחָד וּמֵאָה** - אם סאה מאחד מהם נתערבה במאה סאים של חולין הרי היא בטלה, **וּמִצְטְרָפִין זֶה עִם זֶה** - תערובת של

מקדשו ממנו מה שהורם ממנו אם חזר לתוכו מקדשו דהיינו צ"ט דממאה הפריש עשרה למעשר ומעשרה אחת לתרומת מעשר: ומצטרפין זה עם זה. אם נפלה סאה אחת מכולן לפחות ממאה

ר' עובדיה מברטנורא הענבים: והזגים. הקליפות שבחוץ: והתמז. שנתן מים על גבי שמרים או על גבי החרצנים והזגין, ויש בהם טעם יין: והניץ שלהן. פרח שעל גבי הפטמא: והגרעינין. גרעין של כל פרי כגון הגרעינים הנמצאים בתוך התמרים והזיתים והאפרסקים, וכיוצא בהן: אסורים בערלה. דכתיב (ויקרא יט) את פריו את הטפל לפריו: ומותרים ברבעי. שנטע רבעי אינו אסור בהנאה, אלא נאכל לבעלים בירושלים כמעשר שני. ואין מתקדש בקדושת מעשר שני אלא דבר הראוי לאכילה: ונבלות. פירות הנושרים מן האילן קודם גמר בישולן: כולן אסורות. בין בערלה בין ברבעי בין באשרה בין בנזיר: ט נוטעים יחור של ערלה. שהעץ מותר בהנאה. אבל לא האגוז שהוא פרי ואסור בהנאה. ומודה רבי יוסי שאם נטע והבריך והרכיב שהוא מותר דזה וזה גורם מותר: בכפניות. יחור שיש בו כפניות, תמרים בעודן סמדר נקראים כפניות. רבי יוסי לטעמיה דאמר הסמדר אסור מפני שהוא פרי. והלכה כמותו דמותר ליטע יחור של ערלה ואין הלכה כמותו שאוסר בכפניות: **ב א התרומה. עולין באחד ומאה. אם נפלה סאה אחת מאלו במאה סאין של חולין בטלה ומותרים לזרים. בפחות ממאה, הכל אסור לזרים. ומפקינן לה מדכתיב גבי תרומת מעשר (במדבר יח) את**

ר' עובדיה מברטנורא
 חולין מקדשתו. ובהא מודו
 כולי עלמא דמצטרפין, דשם
 אחד נינהו וכולהו מקריין
 תרומה, דבחלה כתיב (שם טו)
 חלה תרימו תרומה, ובכורים
 נמי אקרו תרומה דאמר מר
 ותרומת ירך אלו בכורים
 דכתיב בהו (דברים טו) ולקח
 הכהן הטנא מירך: וצריך
 להרים. הסאה שנפלה ולתת
 אותה לכהן, והשאר מותר
 לזרים. ואע"ג דבערלה וכלאי
 הכרם דחמיירי טפי אין צריך
 להרים והאיסור עצמו בטל,
 שאני תרומה דיש לה בעלים
 וצריך להרים מפני גול השבט,
 אבל בכל שאר איסורים דלא
 שייך בהו דין גול כשהן
 מתבטלין אין צריך להרים:
 עולין באחד ומאתים. דגבי
 תרומה כתיב מלאה (שמות כב)
 מלאתך ודמעך לא תאחר,
 ובכלאי הכרם כתיב מלאה

סאה אחת מכולם מצטרפת לאסור תשעים ותשע
 סאים של חולין, וכשבטלה באחד ומאה וצריך
 להרים סאה כנגדה וליתנה לכהן, לפי שממונו היא,
 אף על פי שבטלה באחד ומאה, והשאר מותר¹.

הַעֲרֵלָה וְכִלְאֵי הַכֶּרֶם, עוֹלִים - מתבטלים בְּאֶחָד
 וּמֵאֲתַים - אם סאה של ערלה או כלאי הכרם
 נתערבה במאתיים סאים של היתר הרי היא בטלה,
 וּמִצְטְרָפִין זֶה עִם זֶה כגון שסאה משניהם נפלה
 לפחות ממאתיים היתר, הרי הם מצטרפים לאסור את
 התערובת, וְאִין צָרִיךְ לְהַרִים כשהם מתבטלים
 באחד ומאתיים, שאינם ממוון כהן.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר: אִינּוּ מִצְטְרָפִין לְאֶסוֹר אֶת
 התערובת, כיוון שאין בכל אחד מהם לבדו שיעור
 לאסור.

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אָמַר: מִחֶלֶק בֵּין לַח לִיבֶשׁ, אִם
 נתערבו הערלה וכלאי הכרם בדבר לח מִצְטְרָפִין
 לְאֶסוֹר אֶת הַתְּעוּרֹבֶת בְּנֹתֵן טַעַם, אֲבָל לֹא
 לְאֶסוֹר דְּבַר יֶבֶשׁ, שאינם מעורבים:

(דברים כב) פן תקדש המלאה, מה מלאה האמור להלן עולה, כדילפינן מאת מקדשו ממנו, אף כאן
 עולה. ולפי שכפל אסורו שהוא אסור בהנאה כפלו עלייתו וצריך מאתים. וערלה ילפינן לה מכלאים
 לפי שהיא אסורה בהנאה כמותן: ומצטרפין זה עם זה. ערלה וכלאי הכרם מעורבין יחד שנפלו
 לתוך היתר, מצטרפין לאסור ביבש עד מאתים, ובלח בקדרה בנותן טעם: אינן מצטרפין. אפילו
 לאסור הקדרה בנותן טעם, כיון דשני שמות נינהו. אלא אם יש בקדרה לבטל טעם הערלה בפני
 עצמן, וטעם כלאי הכרם בפני עצמן, הכל מותר: מצטרפין בנותן טעם. שצריך בקדרה בלח כדי
 לבטל טעם שתיהן יחד: אבל לא לאסור. ביבש, שאין צריך שיהיה בהיתר מאתים כנגד שתיהן.

ביאורים והרחבות

1. פירוש: אם נפלה סאה אחת מאלו למאה סאים של חולין, בטלה, ומאה הסאים מותרים
 לזרים. בפחות ממאה, הכל אסור לזרים. והסמיכו זה על הכתוב לגבי תרומת מעשר (במדבר
 יח, כט): "מִכֹּל מִתְּנִיתְּכֶם תְּרִימוּ אֶת כָּל תְּרוֹמַת ה' מִכָּל חֶלְבֹו אֶת מִקְדָּשׁוֹ מִמֶּנּוּ". ולמדו חכמים:
 מה שהורם ממנו אם חזר לתוכו - מקדשו, ומה שהורם זהו תרומת מעשר שהיא אחד ממאה,
 שהרי ממאה הפריש עשירית למעשר ראשון, ומהעשירית הפריש עשירית לתרומת מעשר.
 ולא רק תרומת מעשר, אלא כל ששם "תרומה" עליו, ואלו המנויים ברישא של המשנה. ולפי
 שכולם שם אחד (תרומה), מצטרפים.

ומה שאמרנו שאותה סאה "צריך להרים", כלומר, ירים הסאה שנפלה ויתנה לכהן, והשאר
 מותר לזרים. ואף על גב שבערלה וכלאי הכרם שחמורים יותר אין צריך להרים והאיסור עצמו

לרפואת דבורה בת תרצה שושנה

ערלה - פרק שני

משנת רפאל - תא

משנה ב

הַתְּרוּמָה מצטרפת לחולין וּמַעֲלָה - מבטלת אֶת הָעֵרְלָה באחד ומאתיים, וְהָעֵרְלָה מצטרפת עם החולין לבטל אֶת הַתְּרוּמָה באחד ומאה. **כִּיצַד** התרומה מעלה את הערלה? סָאָה תְּרוּמָה שְׁנַפְלָה לְמֵאָה כלומר היו תשעים ותשע סאים של חולין, ונעשה הכל מאה עם התרומה, וְאַחַר כֵּן נִפְלוּ לאותה תערובת שְׁלֹשָׁה קִבּוּין - חצי סאה עֵרְלָה, או שְׁלֹשָׁה קִבּוּין פְּלִאי הַכֶּרֶם שהם בטלים במאתיים, זו היא שאמרנו ברישא שְׁהַתְּרוּמָה מַעֲלָה אֶת הָעֵרְלָה - שמצטרפת עם החולין לבטל הערלה במאתיים, ומכל מקום אסורה התערובת לזרים, לפי שהתרומה לא בטלה, וכן בדרך זו וְהָעֵרְלָה מעלה אֶת הַתְּרוּמָה - שאם נתערבה סאה ערלה במאתיים של היתר, ואחר כך נפלה תרומה לתערובת זו, אם יש בתערובת מאה חלקים כנגד התרומה, התרומה בטלה באחד ומאה:

משנה ג

הָעֵרְלָה מצטרפת להיתר וּמַעֲלָה - מבטלת אֶת הַפְּלִאִים - את כלאי הכרם באחד ומאתיים, וְהַפְּלִאִים - כלאי הכרם אֶת הָעֵרְלָה, וְהָעֵרְלָה אֶת הָעֵרְלָה.

ר' עובדיה מברטנורא והלכה כת"ק: ב התרומה מעלה את הערלה. מצטרפת עם החולין לבטל את הערלה. וכן הערלה מצטרפת עם החולין לבטל את התרומה: שנפלה למאה. לאו דוקא מאה אלא פחות ממאה, דאילו מאה ממש עולה ולא בעי צירוף אלא ה"ק התרומה שנפלה לחולין ונעשה הכל מאה: ואח"כ נפלו שלשה קבין של ערלה. סתם מתניתין כר' יהושע דאמר בפ"ק דתרומות, דתרומה עולה במאה ועוד הלכך כשנפלה סאה של תרומה לצ"ט של חולין, וחזרו ונפלו שם שלשה קבין של ערלה ומצטרפין עם החולין, שנמצאו שם צ"ט ועוד שלשה קבין חולין, הרי סאה של תרומה בטלה במאה ועוד. אי נמי מצינן לאוקמה כר' אליעזר דהלכתא כוותיה דאמר תרומה עולה באחד ומאה, וכגון שנפלה סאה של תרומה לתוך צ"ט סאין וחצי סאה של חולין, ושלושה קבין הללו של ערלה שהוא חצי סאה מצטרפין עם החולין להשלים לשיעור מאה של חולין כדי שתעלה באחד

ומאה: זו היא שהתרומה מעלה את הערלה. שאותה סאה של תרומה נצטרפה עם החולין להשלים מאתים חצאי סאין, להעלות שלשה קבין של ערלה באחד ומאתים: והערלה את התרומה. דשלושה קבין של ערלה שהן חצי סאה, נצטרפו עם החולין לבטל סאה של תרומה באחד ומאה. דכשנפלה סאה לתוך צ"ט וחצי נאסרו, וכשחזר ונפל שם שלשה קבין ערלה או כלאים, הותרו: ג והערלה את הערלה. צריך לומר דאחד מהם נטע רבעי שהם שני שמות, דאי אפשר לאיסור של שם א' שיהיה מבטל קצתו לקצתו. וקרי תנא לנטע רבעי ערלה שמן הערלה הוא בא. ולהכי קתני הערלה את הערלה ולא קתני הכלאים את הכלאים שאין בכלאים שני שמות

ביאורים והרחבות

בטל, שאני תרומה שיש לה בעלים (- הכהן) וצריך להרים מפני גזל השבט. אבל בכל שאר איסורים שלא שייך בהם דין גזל, כשהן מתבטלין אינו צריך להרים.